

MODIFICACIÓ PUNTUAL DEL PLA ESPECIAL DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE MATARÓ 1999: PROTECCIÓ ESGRAFIATS DE FAÇANES

1. MEMÒRIA

1.1 INTRODUCCIÓ

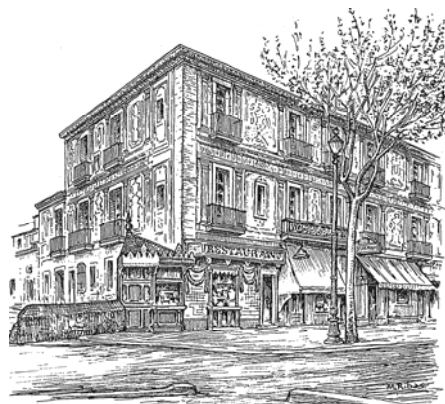
L'esgrafiats. La tècnica.

Tal i com explicava l'historiador i arqueòleg Marià Ribas i Bertran al seu article "Antics esgrafiats de Mataró" publicat als Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria, l'any 1985, la tècnica de l'esgrafiats consisteix en el següent:

"La tècnica de l'esgrafiats aplicat a les façanes és també molt antiga.

Per fer un esgrafiats, en primer lloc, calia dibuixar el motiu a mida natural en un paper. Després, amb una agulla s'havien de punxar les ratlles per tal de calcar-ho o, millor dit, estragir-lo al damunt de la paret on s'havia de fer la decoració. Prèviament, aquesta paret s'havia arrebossat totalment amb calç i sorra fina, barrejada amb pols de pintura d'un color terrós fosc. Sobre aquest primer arrebossat en les parets on s'havia d'esgrafiats, es sobreposava una lleugera capa de calç tenyida amb ocre o terres d'entonació clara per tal de matar la blancor massa estrident de la calç. Damunt d'aquesta capa s'estrugia el dibuix i, un cop realitzada aquesta operació, amb una eina tallant es gratava aquesta última capa, deixant veure en part la capa anterior, resseguint i determinant els contorns tot eliminant la calç sobrera. Amb un punxó es perfilaven les ratlles i es feien ombrejats amb el motiu, igual que si es dibuixessin. El gruix de les ratlles permetia destacar més o menys, o contrastar les figures, i els foscos les feien ressaltar, combinant-ho tot amb la profunditat.

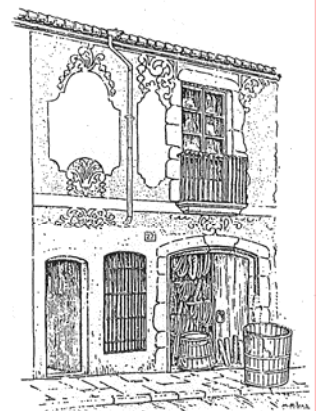
La tècnica actual de l'esgrafiats és la mateixa, encara que els antics materials han estat substituïts per altres de més moderns. Els nous colorants tenen també moltes més possibilitats de cara a la vistositat"

Esgrafiats de Cos Sot a la cantonada de la Riera amb la imatge de Sant Llorenç, Concacarrari.
Dibuix de Marià Ribas i Bertran.

Façana esgrafiada de la casa núm. 9 del carrer d'En Moles.
(segona meitat del segle XVIII). Desaparegut.
Dibuix de Marià Ribas i Bertran.

Esgrafiats de la casa núm. 27 del carrer de Sant Bonaventura.
(mitjan segle XVIII). Desaparegut.
Dibuix de Marià Ribas i Bertran.

Dibuixos de Marià Ribas documentant esgrafiats desapareguts.

L'origen de la tècnica de l'esgrafiat. La seva implantació a Catalunya.

A la publicació “Esgrafiats. Teoria i pràctica” de la col.lecció Aula d'Arquitectura, d'edicions UPC, els seus autors, J. Espuga, D. Berasategui i V. Gibert, estudien i aporten dades de quins són els orígens de l'esgrafiat i de la seva implantació a Catalunya:

“Segons descriuen Ramon N. Comas i més tard, Josep M. Garrut, l'origen de l'esgrafiat es localitza en el Renaixement italià i en són els precursors els pintors deixebles de Rafael, els quals utilitzen la tècnica de la pintura al fresc, és a dir, fer estuc previ, calcar al damunt mitjançant l'estilet el dibuix o part d'ell i procedir al pintat.

Aquests artistes varen introduir el sistema en diversos llocs d'Europa, que en van sol.licitar els seus serveis i es van establir en els països en què feien l'obra.

A Catalunya, igual que a Espanya, el nou sistema arriba al segle XVI i comença a aplicar-se amb timidesa, perquè no deixa de ser una novetat; progressivament, a mesura que va trobant acceptació al llarg del temps, va arrelant.

Les combinacions artístiques i estètiques es poden aconseguir per mitjà d'esbossos o dibuixos utilitzant lògicament el repertori barroc, en què es troba una gran varietat temàtica, i en ocasions canvien de tema o estil i es nodreixen del neoclàssic i aleshores suggereixen una decoració més rica, amb les pilastres, les cornises, les cariàtides i elements geomètrics. Quan això succeeix es pot afirmar que el sistema no només ha arrelat al nostre país sinó que, en defugir la temàtica importada i introduir models nous, pren carta de naturalesa a Catalunya.”

Mataró, ciutat d'esgrafiats

Durant el segle XVIII i la primera part del segle XIX la major part de les façanes mataronines eren decorades amb pintures i esgrafiats. Les façanes estucades i esgrafiades tenien l'avantatge d'ésser més resistents a la intempèrie que la pintura, que anava desapareixent lentament. L'esgrafiat barroc trobà la forma adequada per adaptar-se al gust del temps. Fou una de les moltes manifestacions d'art popular que naixeren dintre l'ambient del segle XVIII, arrelant profundament en la vida ciutadana.

L'esgrafiat es va utilitzar també durant el Modernisme amb un repertori ornamental bàsicament d'elements naturals i en èpoques posteriors com el Noucentisme. Destacats arquitectes mataronins com Josep Puig i Cadafalch i Josep Goday i Casals, en col.laboració amb artistes com Francesc Canyelles i Balagueró, adoptaren l'esgrafiat introduint-lo en moltes de les façanes dels seus edificis, al costat de la utilització d'elements escultòrics, aplicacions de ceràmica, ferros treballats i d'altres elements arquitectònics ornamentals.

A Mataró, la utilització de la tècnica de l'esgrafiat ha arribat amb continuïtat fins als nostres dies, bàsicament perquè els materials i les eines que es feien i es fan servir són sensiblement els mateixos amb algunes adaptacions en la forma per tal d'ajustar-se a les característiques de l'execució i a les diferents tecnologies d'ornamentació que han anat apareixent progressivament i gràcies també a la continuïtat d'una nissaga d'estucadors mataronins, els Alsina, que amb el recolzament d'alguns artistes locals han mantingut viu aquest ofici tradicional.

Estucats Alsina

El document de la Carta dels Colors de Mataró, redactat el novembre de 2009 per Joan Casadevall i Serra, arquitecte de l'empresa "Gabinete del Color, SL" per encàrrec de l'Ajuntament de Mataró, fa referència al reconeixement exprés que es mereixen alguns oficis artesans, entre ells els estucadors, per la seva contribució a la conservació de la tradició de l'estucat a Mataró i la definició del cromatisme urbà de la ciutat.

En el present document urbanístic sobre els esgrafiats de façanes de Mataró es vol també deixar constància d'aquest fet, reproduint a continuació les dades extretes de l'esmentada Carta de Colors, sobre les diferents generacions d'estucadors de la família Alsina, que han fet possible que aquest ofici i tècnica hagi arribat viu fins als nostres dies:

- Josep Alsina i Ferrer (1883-1960)
Fundador de l'empresa, associat l'any 1990 amb l'estucador d'Arenys de Mar, Botey.
- Santiago Alsina i Borrell (1915-)
Creador de l'empresa independent que es prodigà en moltes obres de Mataró.
- Josep Mª Alsina i Llagostera (1945-)
Seguidor de la nissaga i renovador de l'ofici col.laborant amb artistes locals com Manel Cusachs, Jordi Cuyàs, Marta Duran, Santiago Estrany, J.B. Parés etc.
- Lleonard Alsina i Esteban (1974-)
Oriol Alsina i Esteban (1976-)
Perpetuen el mestratge.

Bibliografia

- "Francesc Canyellas i Balagueró, col.laborador d'arquitectes mataronins i autor d'esgrafiats a Mataró" Santiago Estrany i Castany.
Fulls Museu Arxiu de Santa Maria. Any 1993, núm. 46
- "Antics esgrafiats de Mataró". Marià Ribas i Bertran.
Fulls Museu Arxiu de Santa Maria. Any 1985, núm. 22
- "Esgrafiats". Marià Casas Hierro.
Premi Vèrtex 1981
Publicacions del Col.legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona.
Escaire-5. Tarragona, 1983
- "Eduard Alcoy a Mataró". Pintures i dibuixos 1966-1987. Rosa Alcoy Pedrós.
Premi Iluro, 1999
Caixa d'Estalvis Laietana
- "Esgrafiats. Teoria i pràctica." J. Espuga, D. Berasategui i V. Gibert
Col.lecció Aula d'Arquitectura, 25. Edicions UPC

1.2 OBJECTE DEL DOCUMENT DE MODIFICACIÓ DEL PLA ESPECIAL

L'objecte de la redacció del present document urbanístic és el següent:

- Fer una anàlisi i valoració del conjunt d'esgrafiats existents en el conjunt de les façanes de la nostra ciutat així com de la seva repercussió en el context del paisatge urbà de Mataró.
- Estudiar quins d'aquests esgrafiats poden estar d'alguna manera afectats per algun tipus de protecció establert ja per l'actual Pla especial del patrimoni arquitectònic de Mataró.
- Proposar mecanismes per tal de garantir la preservació d'aquests béns.

Anàlisi i valoració

De la mà bàsicament de l'artista mataroní Santi Estrany i Castany, autor d'un important nombre d'esgrafiats existents a la nostra ciutat, s'ha posat de manifest el desig i la necessitat d'estudiar en el seu conjunt, quin pes i repercussió tenen els esgrafiats de les façanes dins el paisatge de la nostra ciutat i plantejar-se si cal o no prendre algun tipus de mesures per tal d'evitar la seva progressiva desaparició.

L'aparellador Marià Casas Hierro, explica al seu llibre "Esgrafiats", premi Vèrtex 1981, les principals qualitats de la tècnica de l'esgrafiats com a sistema d'ornamentació i com a factor instructiu i de cultura històrica:

"L'esgrafiats requereix una gran habilitat per part d'aquells que l'executen; no es tracta simplement d'un treball manual sinó de la realització d'obres artístiques i com a tals s'ha de partir d'una concepció i composició adequades a una tècnica d'expressió plàstica, la qual requereix fonamentalment un dibuix precís, clar i harmònic.

La principal utilització de l'esgrafiats es dona a l'arquitectura, amb la finalitat d'embellir les façanes dels edificis; per tant, la seva aplicació entra dins el camp artístic de l'ornamentació, com a peces accessòries que acompanyen les obres principals d'una composició i que serveixen per adornar-les."

"L'art de l'ornamentació constitueix una disciplina vasta i importantíssima puix que abasta innombrables facetes; efectivament l'índole d'aquesta pot ser extraordinàriament variada, sense que per això sigui arbitrària: per una part ha d'ajustar-se a la matèria de l'objecte que es vagi a adornar, i per l'altra depèn de la manera de comprensió imperant en cada cas entre els pobles diversos i en èpoques distintes. El seu coneixement és una necessitat per a l'artista plàstic; per a l'educació general, un interessant factor instructiu i de cultura històrica."

Tal i com s'ha explicat abans, Mataró ha estat històricament una ciutat caracteritzada per un gran nombre de façanes amb esgrafiats, localitzades bàsicament al centre històric i eixample antic, fet aquest que ha perdurat des dels temps del barroc fins als nostres dies.

Ja l'historiador local Marià Ribas escrivia l'any 1985 (fa 25 anys) que la ciutat de Mataró estava sofrint un canvi total i un desenvolupament intens, fets aquests que sens dubte contribuïen a la pèrdua i al mateix temps, a la valoració de les antigues construccions.

"Però cal no oblidar que la reconstrucció d'obres destruïdes és impossible"- escrivia, "...per això volem deixar el record dels antics esgrafiats, documentant-los gràficament fins allà on ens sigui possible."

Per tal d'analitzar la quantitat i qualitat dels esgrafiats existents actualment a les façanes de Mataró, s'han establert dues línies de recerca:

- 1. Esgrafiats existents en edificis i/o entorns catalogats
- 2. Esgrafiats d'autor.

1. Esgrafiats existents en edificis i/o entorns catalogats.

Es constata que en el catàleg del Pla especial del patrimoni Arquitectònic de Mataró, hi consten actualment **88 edificis catalogats** quines façanes presenten esgrafiats. Les façanes d'aquests edificis estan catalogades amb algun dels següents nivells de protecció:

A: protecció de façanes, volumetria i estructura general de l'edifici

B/f: protecció de façana

B/v: protecció de façana i volumetria

B/s: protecció de façana i/o volum de sèries o conjunts urbans.

H: protecció documental.

En aquests edificis es pot apreciar una mostra d'esgrafiats de diferents tipus i estils presents a Mataró al llarg de la seva història: barrocs, modernistes, historicistes, noucentistes i contemporanis.

FITXA	DENOMINACIÓ	EMPLAÇAMENT	TIPUS	PROTECCIÓ
45	Escola Menéndez Pelayo	C. Alarcón, 27	Inscripció	B/v
49	Antiga casa Bofarull	C. Argentona, 3	Ornamental	B/f
50	Casa de carrer	C. Argentona, 5	Repetició de patró	B/f
51	Casa de carrer	C. Argentona, 7	Repetició de patró	B/f
52	Can Torner	C. Argentona, 11	Ornamental	B/v
53	Cases de carrer	C. Argentona, 15-21	Repetició de patró	B/s
59 bis	Casa de carrer	C. Argentona, 53	Ornamental	B/f
60	Casa Coll i Regàs	C. Argentona, 55	Repetició de patró	A
62	Can Buscà o Can Canalda	C. Argentona, 67-69	Ornamental	B/f
66	Impremta Minerva	C. Barcelona, 13	Ornamental	B/v
69	Can Colomer	C. Barcelona, 26	Esgrafiat envetat	B/f
70	Botiga Berna	C. Barcelona, 33	Ornamental	B/f
80	Museu Arxiu Sta. Maria	C. Beata Maria, 3	Ornamental i inscripció	B/f
87	Can Gallifa	C. Bonaire, 23	Esgrafiat envetat	B/f
88	Can Sentromà	C. Bonaire, 25	Esgrafiat envetat	B/f
89	Can Palau	C. Bonaire, 35	Esgrafiat envetat	B/f
98	Can Puig i Cadafalch	Carreró, 39	Repetició de patró	B/f
107	Mercat Plaça de Cuba	Plaça de Cuba, 25	Inscripció	A

122	Can Caralt	Plaça Gran, 1	Esgrafiats envetats	B/f
123	Can Llorell o Can Fradera	Plaça Gran, 3	Esgrafiats envetats	B/v
127	Casa de carrer	Plaça Gran, 8	Esgrafiats envetats	B/f
130	Can Francàs	C. Guifré el Pelós, 3-7	Ornamental i data	B/f
131	Ca l'Ibern	C. Guifré el Pelós, 20	Ornamental	B/v
133	Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena	C. Hospital, 31	Repetició de patró i ornamental	A
140	Antiga Clínica l'Aliança	C. Lepanto, 13	Figuratiu, ornamental i inscripcions	H
155	Can Vallmajor	C. Moles, 18	Repetició de patró, ornamental i inscripció	B/f
160	Can Pascual	C. Nou, 3	Ornamental	B/v
164	Can Parera	C. Nou, 20	Repetició de patró i ornamental	B/v
166	Cal Bisbe Mas	C. Nou, 27	Esgrafiats envetats i ornamental	B/v
169	Ca l'Agustí	C. Nou, 44	Ornamental	B/v
170	La ISSA	C. Nou, 46-48	Ornamental	B/v
174	Can Palaudet	C. Palau, 32-34	Esgrafiats envetats	A
200	Casa de carrer	Camí Ral, 385	Ornamental	B/f
206	Casa de carrer	Camí Ral, 413	Ornamental	B/f
208	Casa de carrer	Camí Ral, 417	Ornamental	B/f
212	El Clavé	La Rambla, 40	Ornamental	B/f
215	Galeries Aymà	La Riera, 33	Repetició de patró	B/f
216	Can Miracle	La Riera, 35	Repetició de patró	B/f
224	Casa de carrer	La Riera, 85	Ornamental	B/f
230	Can Cardoner	La Riera, 95	Ornamental	B/f
231	Casal	La Riera, 98	Ornamental	B/v
232	Can Fité	La Riera, 108	Ornamental	B/v
234	Casa de carrer	La Riera, 135	Ornamental	B/v
236	Col·legi Valldemia	La Riera, 160	Ornamental	A
239	Casa de carrer	C. Sant Agustí, 16	Repetició de patró	B/f
240	Can Viladevall	C. Sant Agustí, 23-25	Ornamental	B/v
243	Cases de carrer	C. Sant Agustí, 27-55	Ornamental	B/s
246	Antic correus	C. Sant Antoni, 1	Ornamental	B/v
247	Casa de carrer	C. Sant Antoni, 12	Ornamental	B/f
248	Casa de carrer	C. Sant Antoni, 14	Ornamental	B/f

249	Casa de carrer	C. Sant Antoni, 14 bis	Ornamental	B/f
250	Casa de carrer	C. Sant Antoni, 16	Ornamental	B/f
260	Edifici de la Creu Blanca	C. Sant Cristòfor, 1-3	Ornamental	B/v
268	Can Martí Coll	C. Sant Cristòfor, 21	Esgrafiat envetat i ornamental	A
280	Casal	C. Sant Josep, 6	Ornamental	B/f
281	Església Sant Josep	C. Sant Josep, 7	Ornamental i inscripció	A
283	Casa de carrer	C. Sant Josep, 14	Esgrafiat envetat	B/f
284	Ca l'Agustí	C. Sant Josep, 15	Ornamental	B/f
288	Casal	C. Sant Josep, 66	Ornamental	B/f
289	Residència de Sant Josep	Muralla St. Llorenç, 9	Ornamental	A
292	Casal	C. Sant Simó, 2	Ornamental	B/v
294	Can Sisternes	C. Sant Simó, 17	Esgrafiat envetat	A
296	Església de Santa Anna	Plaça Santa Anna, 1	Ornamental	A
301	Basilica de Santa Maria	Fossar Xic	Esgrafiat envetat i ornamental	A
302	Ca l'Espà	Plaça Santa Maria, 3-4	Repetició de patró	A
303	Cases Milà i Escolà	Plaça Santa Maria, 5-6	Ornamental	B/f
309	Escola Sta Anna-El Torrent	El Torrent, 62	Inscripció	B/f
314	Can Vilardell Vell	Veïnat de Cirera, 32	Rellotge de sol	A
320	Can Guanyabens	Veïnat de Mata	Rellotge de sol	B/v
326	Ermita de Sant Simó	Veïnat de Mata	Ornamental	A

Respecte als carrers catalogats, a Mataró hi ha un total de 49 carrers i/o entorns catalogats:

C. Amàlia	C. Argentona
C. Barcelona	Plaça Beat Salvador
C. Beata Maria	C. Bonaire
Carreró	C. de la Coma
C. Cristina	C. Don Magí de Vilallonga
Baixada de les Escaletes	L'Esplanada
Baixada d'en Feliu de la Penya	Baixada de les Figueretes
Camí Fondo	Fossar Xic
Muralla dels Genovesos	Plaça gran
C. Guifré el Pelós	C. de l'Hospital
C. d'en Moles	C. de les Monges
C. Nou	C. d'en Palau
C. de la Palma	C. de na Pau
Portal de Valldeix	C. Prat de la Riba
Muralla de la Presó	C. d'en Pujol
Camí Ral	La Rambla

La Riera	C. St. Agustí
C. St. Brú	C. St. Cristòfor
C. St. Francesc d'Assís	C. St. Francesc de Paula
C. St. Joan	C. St. Josep
Muralla St. Llorenç	C. St. Ramon
C. St. Simó	Plaça de Santa Anna
C. Sta. Maria	Plaça de Santa Maria
Muralla del Tigre	Muralla d'en Titus
Ciutat Jardí	

En el conjunt dels 49 carrers catalogats, es contabilitzen a dia d'avui un total d'unes **350 façanes** amb motius esgrafiats de diversa índole i entitat.

2. Esgrafiats d'autor.

En general, en l'esgrafiats s'ha de destriar qui és l'esgrafiador i qui és l'artista, ja que són dues feines totalment diferents, que normalment realitzen persones diferents. El primer és qui fa l'esgrafiats, és a dir, qui realitza la feina d'escampar el morter i després retallar-lo i raspar-lo; mentre que el segon és qui fa l'estudi previ de la façana, dibuixant els temes dissenyats, és a dir, els cartrons. Si bé rarament són la mateixa persona, són dues feines que cal que es complementin.

Fruit de diverses consultes realitzades a l'arxiu d'un dels principals estucadors de Mataró i del treball de camp realitzat, s'ha confeccionat un llistat dels esgrafiats de façana, al darrera dels que s'ha pogut identificar el treball d'un artista en concret, més enllà del mestre artesà que l'ha materialitzat.

S'ha contabilitzat un total de **40 esgrafiats** que es relacionen a continuació:

	DENOMINACIÓ	EMPLAÇAMENT	AUTOR	PROTECCIÓ
1	Impremta Minerva	C. Barcelona, 13	Francesc Canyellas	B/v
2	Col.legi Valldeima	La Riera	Francesc Canyellas	A
3	Casa de carrer	C. Alarcón, 7	Santi Estrany	
4	Bloc d'habitatges	Ronda Alfons X el Savi, 86	Santi Estrany	
5	Bloc d'habitatges	C. Antoni Puigblanc, 35	Santi Estrany	
6	Casa de carrer	C. Arquebisbe Creus, 20	Santi Estrany	
7	Casa de carrer	C. Barcelona, 20	Santi Estrany	D
8	Bloc d'habitatges. Primer tren	C. Biada, 56	Santi Estrany	
9	Indústries Campins	Camí del Mig, s/n	Santi Estrany	
10	Basílica de Santa Maria (exterior Capella dels Dolors)	Fossar Xic	Antoni Viladomat Santi Estrany	A, D
11	Bloc d'habitatges	C. Goya. 83	Santi Estrany	
12	Bloc d'habitatges	Plaça Granollers, 8	Santi Estrany	

13	Casa de carrer	C. Gravina, 14	Santi Estrany	
14	Clínica l'Aliança Mataronina	C. Lepanto, 13	Santi Estrany	H
15	Bloc d'habitatges	C. Lucius Marcius, 2-6	Santi Estrany	
16	Apartaments Costa de Llevant	Nacional II, s/n	Santi Estrany	
17	Consultori mèdic	C. Nou, 13	Santi Estrany	D
18	Institut politècnic Miquel Biada	Av. Puig i Cadafalch, 89	Santi Estrany	
19	Casa de carrer	Camí Ral, 385	Santi Estrany	B/f, D
20	Mural Escola Pia Santa Anna	La Rambla, 21	Santi Estrany	D
21	Casa de carrer	C. Sant Cugat, 11	Santi Estrany	
22	Casa de carrer	C. Sant Joan, 49	Santi Estrany	D
23	Església de Santa Anna	Plaça Santa Anna, 1	Santi Estrany	A, D
24	Casa de carrer	C. Santa Teresa, 40	Santi Estrany	
25	Urbanització Can Vilardell	Carretera de Cirera	Santi Estrany	
26	Casa de carrer	Fray Luis de León, 13	Santi Estrany	
27	Casa de carrer	Bda. d'en Feliu de la Penya, 6	J.B. Parés	D
28	Casa de carrer	Bda. d'en Feliu de la Penya, 3	J.B. Parés	D
29	Casa de carrer	Plaça Gran, 2	J.B. Parés	D
30	Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena	C. de l'Hospital, 31	J.B. Parés	A, D
31	Bloc d'habitatges	C. Moratín, 1	J.B. Parés	
32	Casa de carrer	La Riera, 1	J.B. Parés	D
33	Casa de carrer	La Riera, 10	J.B. Parés	D
34	Casa de carrer	C. Sant Bonaventura, 41	J.B. Parés	
35	Residència de Sant Josep	Muralla Sant Llorenç, 9	J.B. Parés	A
36	Can Martí Coll	C. Sant Cristòfor, 21	J.B. Parés	A
37	Ermita Sant Simó	Veïnat de Mata	Ferdinandus Serra J.B. Parés	A
38	Bloc d'habitatges	Camí Ral, 428	Jordi Cuyàs	D
39	Casa de carrer	C. Sant Elies, 14	Marta Duran	
40	Palau d'esports Josep Mora	Passeig Carles Padrós, 12	Eduard Alcoy	

Alguns d'aquests esgrafiats estan situats en façanes que gaudeixen ja d'algun tipus de protecció o es troben situats en carrers d'ambient catalogat però la resta no estan afectats per cap tipus de protecció.

Conclusió

Analitzada la qualitat intrínseca de l'esgrafiats, com a sistema d'ornamentació, tècnica d'expressió plàstica i factor de cultura històrica, es considera que el conjunt dels esgrafiats de façanes de Mataró té prou entitat i valors històrics, de tradició, plàstics i artístics per ser protegits com un element característic (encara que no exclusiu) de la nostra ciutat.

Partint però del convenciment que la ciutat és un ens viu i divers, en constant canvi i evolució, i resultat de l'acumulació de diferents projectes i ordenacions, es considera que aquest fet constitueix la seva riquesa i esdevé un valor de patrimoni que cal garantir pel futur. És per això que es proposa modificar el Pla especial del patrimoni de Mataró per tal de preservar el fet diferenciador dels esgrafiats de façanes, vinculant-los al patrimoni arquitectònic de la ciutat i al seu paisatge, així com promoure'n el seu estudi, documentació i divulgació.

1.3 JUSTIFICACIÓ I CONVENIÈNCIA DE LA MODIFICACIÓ

Marc jurídic.

La protecció dels esgrafiats existents en les façanes i carrers catalogats es pot portar a terme bàsicament mitjançant dos mecanismes:

1. Modificant puntualment les ordenances del vigent Pla especial del patrimoni arquitectònic de Mataró en el sentit d'especificar i concretar l'obligació de manteniment i preservació d'aquests elements amb valor de patrimoni.
2. Introduint al catàleg dels béns protegits pel Pla especial del patrimoni arquitectònic de Mataró alguns esgrafiats d'especial valor com per a ser catalogats com a béns d'interès local.

Respecte a l'ampliació del catàleg de béns protegits amb la incorporació de nous esgrafiats a protegir, l'article 14 de la normativa del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic de Mataró, estableix el procediment per a incloure un nou bé en el catàleg del Pla Especial:

- L'expedient ha de seguir el mateix tràmit que el present Pla Especial
- L'acord d'iniciar l'expedient d'inclusió en el Pla Especial, un cop recollida l'informació prèvia que s'estimi suficient i els informes preceptius del Consell municipal del Patrimoni Arquitectònic i Ambiental, haurà d'adoptar-se per l'Ajuntament en Plè.
- Des del moment de l'aprovació definitiva de l'expedient de nova catalogació, els béns així inclosos passaran a ser part integrant del Pla Especial del Patrimoni.

La Llei de Patrimoni Cultural de Catalunya, Llei 9/1993, de 30 de setembre, regula de forma explícita a l'article 17, el procediment per a la catalogació de béns immobles de la següent manera:

- La catalogació s'efectua mitjançant llur declaració com a béns culturals d'interès local.
- La competència per a la declaració de béns culturals d'interès local en municipis de més de cinc mil habitants correspon al Ple de l'Ajuntament. La declaració s'ha de dur a terme amb la tramitació prèvia de l'expedient administratiu corresponent, en el que ha de constar l'informe favorable d'un tècnic de patrimoni cultural.

- L'acord de declaració d'un bé cultural d'interés local ha d'esser comunicat al Departament de Cultura, perquè en faci la inscripció en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català.

Així doncs, donat que:

- Les ordenances del Pla especial del patrimoni de Mataró constitueixen el cos normatiu propi que regula els béns catalogats,
- Segons l'article 14 de la normativa del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic, la inclusió d'un bé en el Catàleg requereix el mateix tràmit que el previst per a la tramitació del Pla Especial,
- Segons l'article 17 de la Llei del patrimoni Cultural Català la competència per a la declaració de béns d'interés local correspon al ple de l'Ajuntament

es fa necessària la tramitació del present document de modificació puntual del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic de Mataró.

1.4 PROPOSTA

La proposta de protecció dels esgrafiats existents a les façanes de Mataró, es vehicula a través de la modificació del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic de Mataró i d'una modificació de l'Ordenança de Llicències que es durà a terme en paral·lel a la tramitació d'aquest document urbanístic.

La modificació del Pla especial s'articula a partir de:

- el reconeixement i proposta de conservació dels esgrafiats que estan incorporats en façanes o carrers i que ja posseeixen algun tipus de protecció segons el catàleg actual
- l'ampliació del catàleg existent.

Així doncs, per una banda, es proposa modificar la normativa del Pla especial del Patrimoni Arquitectònic per tal d'especificar l'obligació de mantenir els esgrafiats situats en façanes i/o ambients catalogats i d'altra banda, es proposa ampliar el catàleg introduint la protecció documental d'alguns esgrafiats amb especial entitat i valor artístic, més enllà de l'interés que de per si té la pròpia tècnica de l'esgrafiament, i que per tant, es consideren amb prou valor per a ser protegits.

Al mateix temps, i davant la pèrdua que ha suposat per a la ciutat i el seu paisatge la desaparició en els darrers temps d'un important nombre d'esgrafiats amb especial interès i entitat, es proposa confeccionar un inventari d'esgrafiats annex al Pla especial del patrimoni on, encara que no es tracti d'esgrafiats catalogats, es reculli tota la informació possible de la resta d'esgrafiats existents a Mataró, tant dels que se'n coneix l'autoria com dels que no, a fi i efecte de no perdre'n el seu valor com a memòria històrica de la ciutat.

En resum doncs, la proposta de modificació del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic estableix quatre àmbits d'intervenció:

- **1. Esgrafiats situats en façanes catalogades**

El Pla especial del Patrimoni Arquitectònic de Mataró, estableix que en els edificis amb la façana catalogada (protecció A, B/f, B/v, B/s) no es permet l'enderrocament de la mateixa. Les intervencions en façana hauran de respectar els elements arquitectònics d'interès. A Mataró, **88 edificis** amb la façana catalogada, presenten esgrafiats.

En el marc d'aquest document de modificació del Pla Especial, es proposa que qualsevol intervenció en aquestes façanes mantingui i restauri els esgrafiats existents.

- **2. Esgrafiats situats en façanes d'edificis de carrers catalogats**

Segons les ordenances del Pla Especial del Patrimoni Arquitectònic de Mataró, en els edificis situats en carrers catalogats (protecció D), es permeten tot tipus d'obres sempre que el resultat final s'integri en el conjunt de l'entorn protegit i iguali o superi el valor arquitectònic precedent. El material, color i textura de les façanes, s'ajustarà a les constants compositives del carrer.

A Mataró hi ha un total de **49 carrers** catalogats.

Es considera que un dels trets característics dels carrers catalogats és la presència d'esgrafiats a les façanes.

En les façanes d'edificis dels carrers catalogats, la proposta de modificació del Pla Especial es concreta de la següent manera:

- .- Obres de reforma de façana: S'han de mantenir els esgrafiats.

- .- Enderroc de façana: Caldrà deixar constància documental dels esgrafiats existents.

- **3. Esgrafiats d'especial interès o entitat.**

Es proposa ampliar el catàleg de béns protegits amb la incorporació de **10 plafons esgrafiats** situats en façanes que no estan ni en edificis catalogats ni en carrers catalogats però que tenen prou entitat com per ser objecte de protecció documental (nivell H).

Es tracta d'un conjunt d'esgrafiats amb especial entitat i valor artístic, fruit de la col.laboració entre mestres artesans i artistes, tots ells estretament vinculats a la ciutat de Mataró.

Es valora la seva bona execució i la seva qualitat plàstica i artística que es posa de manifest en la seva adequació i relació compositiva amb els edificis als que ornamenten.

Es valoren també per la seva vessant de cultura històrica i en la seva faceta instructiva que permet el coneixement i interpretació de fets diversos i d'èpoques distintes.

Aquesta proposta d'ampliació del catàleg contempla la possibilitat de protegir set esgrafiats tipus plafó de Santi Estrany, un esgrafiat de Jordi Cuyàs, un esgrafiat d'en Parés de Mataró i un últim esgrafiat d'Eduard Alcoy. Tots deu esgrafiats han estat realitzats per l'empresa estucats Alsina.

En cas d'enderroc de l'edifici, caldrà deixar constància documental de l'esgrafiat. En cas de reforma, caldrà restaurar l'esgrafiat.

- **4. Esgrafiats situats en façanes i/o carrers no catalogats**

Es proposa deixar constància de la resta d'esgrafiats existents en façanes a la ciutat de Mataró mitjançant la confecció d'un annex al Pla Especial del Patrimoni que a modus d'inventari reculli tota la informació possible relacionada amb els esgrafiats de Mataró abans que aquests desapareguin definitivament.

En paral·lel a la modificació del Pla Especial, caldrà redactar una modificació de l'ordenança de llicències per tal d'establir l'obligatorietat de deixar constància documental de tots els esgrafiats de façana abans que desapareguin.

Així doncs, les obres d'enderroc de qualsevol edifici quina façana contingui esgrafiats o les obres de reforma d'aquestes façanes que comportin la desaparició d'aquests esgrafiats, hauran d'anar acompanyades de la corresponent documentació gràfica per tal confeccionar un inventari annex al Pla Especial on deixar constància dels mateixos.